

негативного чи позитивного забарвлення для маскуванню дійсної мети: „I acted in good faith”, „...A generation ago...the task of the Infantry was to find the enemy and kill him...Now the mission statement of the Army Recruitment Office is to create the condition to enable the recruiting of young men and women irrespective of their marital status, social background, race, ethnic origin or religious background” (The Independent, 11 April 2006, p. 27).

Основою для розробки методичних рекомендацій та типології роботи з іншомовними періодичними виданнями може бути врахування специфіки газетного дискурсу. Медіаосвіта необхідна для розвитку активного споживача інформації, зокрема фахівця, журналіста, оскільки він є відповідальним творцем інформаційного простору, що передається засобами масової комунікації.

#### Література:

1. Дзялошинский И.М. Манипулятивные технологии в масс-медиа // Вестник Моск. ун-та. – 2005. – № 1. – Сер 10. Журналистика. – С. 29-54.
2. Зернецька О., Зернецький П. Трансформації віртуального простору та парадигми впливу мас-медійних дискурсів // Політичний менеджмент. – 2005. – № 3(12). – С. 100-107.
3. Кудрявцева Л.О., Дядечко Л.П., Дорофєєва О.М., Філатенко І.О., Черненко Г.А. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія – вплив – маніпуляція // Мовознавство. – 2005. – № 1. – С.58-66.
4. Кучерова О. Комунікативні стратегії, тактики та прийоми в дискурсі Британської газетної замітки // Мандрівець. – 2004. – № 4. – С. 39-44.
5. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. – М.: „Рефл-бук”. – К.: „Ваклер”, 2001. – 656 с.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л Трофімова.- 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2000. – 558 с.

УДК 378.141

Черняк С.Г.

### ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВИКЛАДАННЯ НАУК (1834 – 1837 рр.)

*Анотація.* У статті здійснено історико-генезисний аналіз освітньої діяльності Київського імператорського університету св. Володимира крізь призму викладання наук, визначено основні напрями функціонування освітньої установи (філологічний, природничий, юридичний, фізико-математичний).

*Аннотация.* В статье осуществлен историко-генезисный анализ образовательной деятельности Киевского императорского университета св. Владимира сквозь призму преподавания наук, определены основные направления функционирования образовательного учреждения (филологический, естественный, юридический, физико-математический).

*Annotation.* The article is devoted to the problem of Kyiv university educational activity through a prism of sciences teaching. The basic directions of educational establishment development is determined (philological, natural, legal, physical and mathematical).

Динамічні процеси соціально-економічного життя українського суспільства зумовлюють суттєве оновлення змісту діяльності всіх соціальних інституцій, у тому числі вищих класичних закладів освіти. Змінюються настанови щодо сучасної вищої школи: від дегуманізації до гуманістично-особистісної спрямованості освіти, від пасивного засвоєння інформації до активного її продукування, від пізнавально-інформативного підходу до соціокультурного тощо. Ці загальні тенденції детермінують нові вимоги до викладача та його професійної діяльності. У даному контексті актуальності набуває історичний досвід освітньої діяльності Київського імператорського університету св. Володимира на тлі історико-генетичного аналізу викладання як загальнорозвивальних, так і професійно орієнтованих дисциплін.

Вивчення фахової літератури свідчить про те, в теорії та практиці сучасної вищої школи міститься науковий та прикладний потенціал, який може слугувати основою для вдосконалення підходів до професійної підготовки молоді. Зокрема, досліджуються питання змістової складової професійно-педагогічної освіти (О.А. Дубасенюк, І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало, О.М. Семенов), здійснено історико-педагогічний аналіз специфіки становлення та розвитку вітчизняних освітньо-виховних і наукових комплексів (І.П. Важинський, Н.М. Дем'яненко, О.М. Ковальчук, В.К. Майборода). Разом з тим, актуальним залишається проблема предметно-цільового цілісного аналізу освітньої діяльності Київського університету крізь призму викладання дисциплін.

*Мета дослідження* – здійснити історико-генетичний аналіз освітньої діяльності Київського університету крізь призму викладання наук (1834 – 1837 рр.).

*Завдання дослідження* – виявити та проаналізувати основні напрями розвитку освітньої діяльності Київського університету крізь призму викладання наук окресленого періоду.

Як засвідчує історико-генетичний аналіз щорічних „Оглядів викладання” [3] з 1 вересня 1834 р. до 10 червня 1835 р. на першому відділенні філософського факультету читалися курси російської словесності (М.О. Максимович), римської словесності та грецької мови (М.Ю. Якубович), стародавньої історії (В.Ф. Цих), дослідної психології впродовж першого півріччя та логіки протягом другого (О.М. Новицький), стародавньої словесності, старожитностей та правил латинського складу (О.В. Карусеневський), французької мови (А.К. Плансон), німецької мови (А.Ф. Лідль), польської мови (І.І. Мікульський).

Предметне навантаження другого відділення складало: алгебра та вища геометрія (С.С. Вижевський, Г.В. Гречина), фізіологія, анатомія та органологія рослин (В.Г. Бессер), неорганічна хімія (С.Ф. Зенович), фізика (Г.К. Абламович), нарисна геометрія (Ф.І. Мехович), зоологія (А.Л. Андржеєвський).

Емоційно-вольовий вплив на формування духовного світовиміру студентів, характер світоглядної установки здійснювали лекції з богослів'я: курс церковної історії слухачам грекоросійського віровчення (І.М. Скворцов), представникам римо-католицької віри протягом першого півріччя – священне письмо та церковний переказ, упродовж другого – догматичне богослів'я (В.К. Ходкевич), а також такі види мистецтв, як малювання, музика, фехтування.

Відповідно до звіту університету [5] у 1835 р. на першому відділенні філософського факультету продовжують викладатися дисципліни дослідної психології протягом першого та на початку другого півріччя, логіки впродовж другого півріччя (О.М. Новицький 3 год. на/т), філологічної енциклопедії (1 год. на/т) грецької мови (2 год. на/т), римської словесності (М.Ю. Якубович 2 год. на/т),

латинської мови (3 год. на/т), російської словесності (М.О. Максимович), загальної історії (В.Ф. Цих 4 год. на/т), французької словесності (А.К. Плансон 3 год. на/т), німецької мови та словесності (А.Ф. Лідль 3 год. на/т), польської мови (І.І. Мікульський).

Для студентів другого відділення читались алгебра (Г.В. Гречина 2 год. на/т), нарисна геометрія (Ф.І. Мехович 1 год. на/т), застосування алгебри до вищої геометрії (С.С. Вижевський 3 год. на/т), фізики (Г.К. Абламович 3 год. на/т), хімії (С.Ф. Зенович 3 год. на/т), ботаніки (В.Г. Бессер), зоології (А.Л. Андржеєвський 4 год. на/т).

Предметні курси юридичного факультету передбачали опанування студентами енциклопедії прав (К.О. Неволін 4 год. на/т), римського права (О.М. Міцкевич 3 год. на/т).

У цілому по університету викладались спеціальні лекції з богослів'я, зокрема, церковна історія студентам грекоросійського віросповідання (І.М. Скворцов 2 год. на/т), тлумачення священного письма зі студентами римокатолицького віровчення (протягом першого півріччя 3 год. на/т), догматичного богослів'я (3 год. на/т). Окрім вищевказаних предметів для вихованців школи землемірів вводились курси сільського господарства (6 год. на/т) та практичної архітектури (4 год. на/т).

У 1836 р. в університеті св. Володимира продовжувалось викладання богословських курсів: догматичного (І.М. Скворцов, студентам грекоросійського віровчення 3 год. на/т) та морального (В.К. Ходкевич, римокатоликам 3 год. на/т).

Навчальне навантаження на історико-філологічному відділенні філософського факультету представлене курсами логіки (студентам 1-го та 2-го курсів 1 год. на/т), дослідної психології (1-й курс 3 год. на/т), моральної філософії у складі історії, основ моральності та природного права (О.М. Новицький 1,5 год. на/т), грецької словесності (2-й курс 3 год. на/т), грецької мови (1-й курс 3 год. на/т), латинської словесності (М.Ю. Якубович, 2-й курс 3 год. на/т), латинської мови (3,5 год. на/т), історії грецької та римської словесності (М.Ю. Якубович, 1-й і 2-й курс 1,5 год. на/т), історії російської словесності (М.О. Максимович, студентам усіх факультетів упродовж першого півріччя 2 год., другого – 5 год. на/т), загальної історії (В.Ф. Цих, усі курси першого відділення 4 год. на/т), французької мови (1-й курс усіх факультетів 3 год. на/т), французької словесності (А.К. Плансон 3 год. на/т), німецької мови та словесності (А.Ф. Лідль на двох окремих курсах 3 год. на/т), польської мови (2 год. на/т), історії польської словесності (1 год. на/т).

Студенти фізико-математичного відділення опановували алгебру (Г.В. Гречина 4 год. на/т), нарисну геометрію (Ф.І. Мехович 3 год. на/т), аналітичну геометрію (3 год. на/т), диференційні та інтегральні відрахування (С.С. Вижевський 3 год. на/т), фізику (Г.К. Абламович, 1-й і 2-й курс 4 год. на/т), неорганічну хімію (1-й курс 3 год. на/т), органічну хімію (2-й курс 3 год. на/т), мінералогію (С.Ф. Зенович 2 год. на/т), ботаніку (1-й курс органологію та фізіологію рослин 3 год. на/т, 2-й курс фізіологію рослин 6 год. на/т), зоологію (для студентів обох курсів 3 год. на/т), громадянську архітектуру (Ф.І. Мехович, 2-й курс 3 год. на/т), основи наук сільського господарства (4 год. на/т).

Викладання юридичних наук упродовж означеного періоду позначене дисциплінами енциклопедії прав (6 год. на/т, перше півріччя), закладів Російської імперії та законів про стани (К.О. Неволін 6 год. на/т, друге півріччя), римського права (О.М. Міцкевич 6 год. на/т), російських громадянських законів

(С.М. Орнатський 6 год. на/т), законів державного благоустрою та благочинства (С.Й. Богородський 6 год. на/т).

Розвиток освітньої діяльності в Київському імператорському університеті св. Володимира станом на 1837 р. також обумовлений впливом релігійної складової на процес навчання, що пояснюється наявністю в навчальному закладі представників різних віровчень. Так, для студентів грекоросійського та грекоуніатського віросповідань продовжується викладання курсів морального богослів'я (І.М. Скворцов 3 год. на/т). Римокатоликам читалась церковна історія (В.К. Ходкевич 3 год. на/т).

Організаційно-методичному оформленню навчального процесу на першому відділенні філософського факультету передували дисципліни логіки (1-й курс 3 год. на/т), дослідної психології (1-й курс 3 год. на/т), моральної філософії та природного права (3-й курс 1 год. на/т), історії філософських систем (О.М. Новицький, 2-й і 3-й курс обох факультетів 2 год. на/т), загальної історії (В.Ф. Цих, 2-й і 3-й курс 1 год. на/т), нової історії (В.Ф. Цих, 1-й, 2-й і 3-й курс 3 год. на/т), статистики європейських держав (3-й курс 1,5 год. на/т), російської історії (3-й курс 3 год. на/т), енциклопедії грецької та римської філології (М.Ю. Якубович, 1-й курс 1,5 год. на/т), грецької мови (1-й курс 3 год. на/т), грецької словесності (М.Ю. Якубович, 2-й і 3-й курс 3 год. на/т), латинської мови (1-й курс 3 год. на/т), латинської словесності (М.Ю. Якубович, 2-й і 3-й курс 6 год. на/т), римської древності (1-й, 2-й і 3-й курс 3 год. на/т), історії російської словесності (М.О. Максимович, 1-й і 2-й курс обох факультетів 3 год. на/т), теорії поезії (2-й і 3-й курс 2 год. на/т), німецької мови та словесності (А.Ф. Лідль 8 год. на/т), французької мови (1-й курс обох факультетів 3 год. на /т), французької словесності (А.К. Плансон, 2-й і 3-й курс обох факультетів 4 год. на/т).

Навчальний план другого відділення включав такі предмети: алгебра (1-й курс 3 год. на/т), аналітична геометрія (Г.В. Гречина, 1-й курс 3 год. на/т), диференціальні та інтегральні відрахування (2-й і 3-й курс 3 год. на/т), статика та динаміка (С.С. Вижевський, 3-й курс 3 год. на/т), основи нарисної геометрії (1-й курс 2 год. на/т), застосування нарисної геометрії до географічних мап (Ф.І. Мехович, 3-й курс 2 год. на/т), фізика (Г.К. Абламович, 1-й курс 3 год. на/т), неорганічна хімія (1-й курс 3 год. на/т), неорганічна хімія про метали й органічна про рослини (2-й курс 3 год. на/т), органічна хімія про тварин (3-й курс 2 год. на/т), мінералогія (С.Ф. Зенович, 2-й курс 3 год. на/т), ботаніка (В.Г. Бессер 6 год. на/т), зоологія (1-й і 2-й курс 3 год. на/т), історія та література зоології (3-й курс 2 год. на/т), громадянська архітектура (Ф.І. Мехович, 2-й курс 2 год. на/т), сільське господарство (3-й курс 4 год. на/т). Додаткову лекцію на тему: „Архітектура та виробництво будівель” читав Ф.І. Мехович для студентів 3-го курсу 2 год. на/т.

На юридичному факультеті продовжувалось вивчення енциклопедії прав (К.О. Неволін упродовж першого півріччя 7 год. н/т), римського права (О.М. Міцкевич, 1-й курс 6 год н/т), закладів Російської імперії (К.О. Неволін упродовж другого півріччя 7 год. н/т), законів державного благоустрою та благочинства (С.Й. Богородський, 2-й курс 6 год. на/т), російських громадянських законів (С.М. Орнатський, 2-й курс на першому півріччі – 6, на другому – 7,5 год. н/т). Окрім указаних курсів, студенти-юристи розпочали опановувати фінансове (4 год. н/т), муніципальне (3-й курс 3 год н/т), кримінальне законодавство (Г.М. Данилович, 3-й курс 4,5 год. на тиждень).

Принагідно зауважимо, що виклад лекційного матеріалу, згідно з правилами викладання в університеті від 30.11.1834 р., мав здійснюватися в дусі віри, моральності та покірності владі, любові до вітчизни [4].

Відкриття медичного факультету, згідно з резолюцією царя, відкладалося на невизначений строк, а підготовка фахівців з богослов'я не передбачалася взагалі, оскільки „... для цього є Академія” [6, 165].

Наведені архівні дані дозволяють погодитись із дослідниками І.В. Бичком, А.Є. Конверським та І.В. Огородником щодо органічного поєднання словесності та фізико-математичних наук у структурі освітньої діяльності філософського факультету Київського університету означеного періоду [2, 12], підтверджують декларовані норми предметного навантаження на юридичному факультеті відповідно до проекту статуту 1833 року [1].

Отже, освітня діяльність Київського університету крізь призму викладання наук окресленого хронологічного періоду характеризується становленням таких основних напрямів діяльності: філологічного, природничого, юридичного та фізико-математичного, що, безсумнівно, мало вплив на підготовку студентів. Більш чітко проявляється тенденція структуризації предметного навантаження з подальшою спеціалізацією. Такий етап розвитку закономірно відображає динаміку змін, що відбувалися в усіх складових навчального процесу досліджуваного закладу, необхідність пошуку нових парадигм освітньої діяльності та адаптації останніх до тогочасних соціокультурних умов. Перспективи подальшого розроблення порушеної проблеми вбачаємо у висвітленні основних напрямів і тенденцій розвитку освітньої діяльності Київського університету на інших історичних етапах.

#### **Література:**

1. Проект устава университета св. Владимира // Журнал Министерства народного просвещения. – 1834. – № 2. – С. CI – CXXIII
2. Філософська думка у Київському університеті: історія і сучасність / За заг. ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 335 с.
3. Обзорение преподавания наук в Императорском университете св. Владимира с 1 сентября 1834 г. по 10 июня 1835 г. – ДАМК, ф. 16, оп. 276, спр. 181, арк. 2 – 8
4. Об установлении надзора за преподаванием в университете св. Владимира. – ДАМК, ф. 16, оп. 469, спр. 3, арк. 2 – 3
5. Отчёт университета св. Владимира за 1835, 1836, 1837 гг. – ДАМК, ф. 16, оп. 465, спр. 28, арк. 6 – 175
6. О составлении устава Лицея, переводящегося из Кременца в Киев и об учреждении вместо онаго университета св. Владимира. – ЦДІАК України, ф. 707, оп. 1, спр. 592, арк. 1 – 293